

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

V. De Iis, à quibus Decimæ percipiuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

69. riali, *e. i. de Prescript. in 6. Contra Parochum*, inquam; quia contra Monasterium vel Ecclesiam non - Parochialem quadraginta annis sine titulo, *e. De quarta & c. Ad aures citr.* & contra privatum, tam clericum quàm laicum præsentem decem, contra absentem viginti annis præscribuntur, juxta principia Juris vulgata.

Neque obstat; quòd à laico præscribi nequeat res decimas percipiendi, *e. Causam 7. de Prescript.* quia inter hujusmodi jus & immunitatem à decimis solvendis latum discrimen intercedit; cum illud, ut infra dicitur, à laico Juridicè possideri nequeat: quò tamen modò possideri ab eo potest immunitas ab onere decimas solvendi; quia hæc aliud non est, quam commoditas temporalis sive libertas à dicto onere, fundo inherens à natura, hoc ipsò; quòd decimæ quoad quòtam non Naturali aut divino, sed humano sive Ecclesiastico Jure debeantur, Covarruvias *Lib. 1. var. cap. 17. n. 10. & cit. Suarez cap. 12. n. 17.*

60. Quartò à decimis præstandis exemptio acquiri potest amicabile Compositione & Transactione juxta dicta *Lib. 1. Tit. 36. n. 32.* Eadem acquiri potest gratuita Cessione, sive remissione Parochi vel alterius decimatoris, ab earum præstatione aliquem liberantis, Canisus *ad hanc Rubr. cap. 17. n. 19. & Vallens. ibid. §. 8. n. 5.* Quam tamen remissionem, licet Parochus respectu decimarum sibi præstandarum ad vitæ suæ tempus facere queat liberè; cum ita sibi duntaxat præjudicet: perpetuò tamen sive, ut eà etiam successor stare teneatur, id facere non potest sine justa causa & solemnitatibus, ad rerum Ecclesiasticarum alienationem Jure requisitis; quarum interventus etiam necessarius est, cum ad Monasterium vel Ecclesiam etiam Secularem quamcunque spectantes decimæ ab ejus Prælate,

non solum perpetuò, sed ad quòdecim trienniò longius tempus remittantur, juxta *Extravag. Ambrosia de Res. Eccl. alien. & dicta Tit. 18. n. 7.*

ARTICULUS V.

De his, à quibus Decimæ percipiuntur.

SUMMARIUM.

61. Decima primò solvuntur vel Clericorum:
62. Postea Ecclesia Parochialis,
63. Super earum perceptione Juri ipsentiam munit:
64. Personales quidem Parochia, ministranti Sacramenta,
65. Ad eaque ministranda obligati:
66. Reales verò et, in a cujus Jure proveniunt:
67. Cui etiam præstantur decimæ dicitur.
68. An Parochialis vel Baptismalica debentur, sensu DD.
69. Quatuor casuum distinctione circumstantur.
70. Decimas aliquando cum Parochi alii Clerici percipiunt.
71. Eadem Episcopo debentur in vicinis Parochia Cathedrali:
72. In diocesi, in parochias non divisi:
73. Et cum prædix in diocesi sua vicinis parochia sunt.
74. Ratione parochiarum illarum aliquando Monasteriis præstantur.
75. Decimarum pars aliqua de Jure debetur Pape.
76. Laici capaces non sunt Juri directi mandati Directi principali:
77. Sed Indirecti duntaxat.
78. Et Directi minus principaliter. Ex prima

Ex prima Ecclesie ordinatione Decima debebatur ceteri clericorum, Sacramenta ceteraque Divina populo ministrantium, aut ministrantibus assistentium: & inter hos juxta cuiusque necessitatem & merita distribuenda; Episcopo solvebantur, *can. 1. can. Quoniam 21. Sc. 16. q. 7. Vallenf. ad hanc Rubric. §. 6. n. 1. & Gonzalez in c. Cum sint 18. n. 2.*

62. Postea, facta à Dionysio Papa Ecclesiarum divisione, erectisque beneficiorum Titulis, & istorum singulis proprio clerico assignatis, decimarum aliorumque proventuum Ecclesiasticorum certa portio singulis clericis, vel potius ad ipsorum sustentationem Ecclesiarum Parochialibus, spiritualia populo ministrantibus, est assignata, *can. 1. Sc. 13. q. 1. & c. Pastoralis §. de his, qui à Prelat. Laiman Lib. 4. tract. 6. cap. 4. n. 3. & Vallenf. cit. n. 1. & Gonzalez cit. n. 2.* Unde hodie Ecclesie illae

63. earumque Rectores seu Parochi super perceptione decimarum Jure communi fundatam habent intentionem; ut, si controversia super iis oriat, probandi onus in quemlibet, eas ad se pertinere afferentem, rejiciant, ut colligitur ex *c. A nobis 24. c. Cum contingat 29. Sc. hanc Rubr. & c. Ad decimas 2. de Restit. Spoliat. in 6. Rebuffus de Decimis q. 7. n. 4. & Barbosa de Offic. Parochi cap. 28. §. 2. n. 9.*

64. Porro, ut, cui Parochiae decimae debeantur, constet, notandum est discrimen inter Personales & Reales.

Et illae quidem, ubi in usu sunt, exhibentur Parochiae, à qua Ecclesiastica Sacramenta ceteraque spiritualia ex obligatione ministrantur & percipienda sunt, *c. Ad Apostolica 20. hanc Rubr. & c. fin. de Parochiis.* Si quis autem habeat duo domicilia, decimas Personales solvendas Parochiae, in qua principalis: vel, si duo aequae principalia domicilia habeat in utra-

que, eas dividendas inter hujusmodi Parochias, cum Suarez *Tract. 2. de Relig. lib. 1. cap. 21. n. 1.* existimat Gonzalez *cit. n. 2.* Idem faciendum est, si domus sit in confinio duarum Parochiarum: & si in qua Parochia domus sit, dubitetur, attendendum ad situm januae; ut in illa Parochia quis domicilium habeat, & ad decimas obligetur, quam respicit janua: & si plures habeat, quam respicit janua anterior & principalis, Rebuffus *q. 6. d. n. 3. & Moneta de Decimis cap. 7. d. n. 21.*

Dixi, *Ex obligatione*; quia, etiam si quis, ut in pluribus locis hodie fit, Divina audiret & Sacramenta perciperet extra Parochiam in Ecclesia Monasterii, non tamen idcirco huic deberet decimas Personales; cum neque ista Divina ministrare, neque ille ea percipere in tali Ecclesia ex obligatione teneatur: imò de Jure, praeter alia Sacramenta, etiam annuam Confessionem & Communionem Paschalem obire, Missamque & alia divina audire in propria Parochia debeat, *c. Ut Dominicus 2. de Paroch. & c. Cum quis 2. de Sepult. in 6. Rebuffus q. 6. n. 2. & Moneta cit. cap. 7. num. 20.*

Istae verò, sive decimae Reales & prae-
diales praestandae sunt Parochiae, intra cujus fines sita sunt praedia, *c. Cum sint 18. c. Ad Apostolicas 20. & c. Cum contingat 29.* quia, sicut Personales personis, quas etiam sequuntur, sic Reales ipsis praediis inhaerent. Neque, ut primò intuitu videri potest, absurdum aut iniquum est; quòd praedii decimas percipiat Parochia, à qua illius domino vel colono spiritualia non ministrantur; quia nihilominus id rationabiliter statutum est, cum; quòd ita incertitudo Parochiarum & Parochialium limitum confusio evitetur: tum verò; quòd aequale in hoc jus, commodum & incommodum sit omnium Ecclesiarum; cum, sicut unus ex hac in istam, sic vicillim

vicissim alius in hanc ex alia Parochia migret; ac proinde, sicut ille alienæ, sic vicissim propriæ ipsius Parochiæ decimas alius solvat, ut rectè advertunt *citr.* Rebuffus *q. 6. num. 20.* & Suarez *cap. 21. §. num. 14.*

67. Reales, juxta dicta *n. 5.* sequuntur decimæ Mixtæ, v.g. ex fœtibus animalium: ex gallinarum, anserum aliarumque aviû pullis: ex caseo, lacte &c. nam etiam ipsæ Parochiæ, cujus finibus conclusa sunt prædia, debentur; ut, si pecora diversis anni temporibus pascantur intra fines Parochiarum diversarum, decimæ inter has pro rata temporis, quò in singulis aluntur, inter illas dividendæ sint: nisi alia sit locorum consuetudo, Glossa *in c. Ad Apostolica cit. V. Personales, citr.* Rebuffus *n. 15.* & Moneta *cap. 4. n. 16.*

68. Dubium hic & Controversia est, an Decimæ, tam Personales quàm Reales, Ecclesiæ Parochiali etiam debeantur, quando hæc distincta est à Baptismali.

Priores sive Personales utrique solvendas sive inter eas dividendas, volunt *in c. Cum contingat 29. Panormit. n. 6. Ant. de Butr. n. 8.* & Fagnanus *n. 56.* propter textum *can. De decimis 45. & can. Quæsti 46. Sc. 16. q. 1.* quibus decimæ Personales solvi jubentur, tibi eas præstantium infantes baptizantur & ubi per totum anni circulum Missas audiunt. Contra Rebuffus *citr. q. 6. n. 21.* cum Glossa *fin. in c. fin. de Paroch. & Joan. Andr. in c. Ad Apostolica cit.* eas soli Parochiali deberi, defendunt ex ratione; quòd debeantur Ecclesiæ, in qua Sacramenta percipiuntur & audiuntur Divina: quæ est Parochialis: non, in qua percepta sunt & audita, *can. Quæsti & c. ad Apostolica citr.* atque idcirco, cum quis domicilium mutat, hujusmodi decimæ præstandæ sint Parochiæ, ad quam, non ex qua transitus est factus. Posteriorem hanc sententiam,

non quidem, ut *citr. Laiman cap. 4. n. 3.* indubitatam, sed tamen probabiliorē cenfeo.

Neque aliud persuadent *can. citr.* pro priori; cum enim regulariter in eadem Parochia Baptismus cæterique Sacramenta & Divina percipiuntur, eademque Ecclesia Baptismalis simul sit & Parochialis, ut patet ex *can. In sacris 58. q. citr.* in Jure nomine Baptismalis aut ejus, in qua Baptismus percipitur, plerumque non alia Ecclesia intelligitur, quàm Parochialis, ut rectè observat Laiman *citr. n. 3.*

De posterioribus sive Realibus decimis distinguendi sunt quatuor casus. Primus, quò utraque, tam Parochialis quàm Baptismalis, Ecclesia ab antiquo habitibus limites distinctos; eò enim qualibet decimas percipit ex prædiis intra suos limites sitis, *citr. Rebuffus q. 6. n. 18. & Valenti §. 4. n. 11.*

Secundus, quò intra fines Parochialis, v.g. ob necessitatem infantum baptizandorum, erecta est nova Ecclesia Baptismalis, quin huic distincti limites sine assignati; quo casu Parochialis decimas, quæ perceptæ antè, etiam percipiet post erectionem Baptismalis, *can. Si qui Laiman Sc. 16. q. 1.* quia ista non censetur erecta cum incommodo & præjudicio prædictæ, *citr. Rebuffus n. 17. & Moneta cap. 7. n. 28.*

Tertius casus est, quò Ecclesia Baptismalis est Matrix, & Parochialis posterè erecta ipsi annexa, tanquam Filialis; quo casu decimæ pertinent ad prædictam, *citr. Rebuffus n. 19. & Joan. Andr. apud Fagnanum in c. Cum contingat cit. n. 53.*

Quartus, quò intra fines Ecclesiæ Baptismalis aut etiam Parochialis erecta est nova Parochia, quin tamen illa sit illius Filialis, aut in ejus erectione facta sit assignatio certorum limitum vel certæ portionis prædialium decimarum; quò casu

casu, licet aliqui existiment, decimas aliquas in Ecclesiam noviter erectam ipso Jure transire, verius tamen hoc negat Fagnanus l. cit. n. 42. ponderans verba Synodi Tridentinae Sess. 21. cap. 4. de Reform. afferentis, Parochiae noviter erectae competentem portionem ex fructibus Matricis, sive ejus, intra cujus fines erecta est, assignandam arbitrio Episcopi: Unde ejusmodi fructus sive decimas percipiendi Jus ad novam Parochiam non ipso Jure, sed primum per congruam portionis assignationem transire, infert Fagnanus; hanc illationem confirmans Card. Trident. Interpp. declaratione, cujus etiam meminit Barbosa cit. §. 2. n. 19. in fine; qui tamen n. 18. recte advertit & n. 19. à Rota decisum, asserit casu, quod in novae Parochiae erectionem & limitum assignationem Ecclesia Matrix consentiret, intra eos decimandi & alia Parochialis jura ab illa illi remissa censeri ita; ut noviter erecta super decimarum perceptione intentionem fundatam habeat adversus Matricem: quod etiam cit. Moneta n. 30. adnotavit.

Neque obstat; quod antiquae Ecclesiae propter erectionem novarum decimis privati prohibeantur, can. Ecclesia 45. & c. q. n. cit. quia, iste & similes textus hodie exaudiendi sunt de casu, quod Parochia non dividitur: vel, nisi nova, juxta dispositionem c. ad audientiam 3. de Eccles. adif. erecta sit ex justa & rationabili causa & accedente autoritate Episcopali, juxta Trident. cap. 4. cit.

70. Dixi supra, decimas deberi Parochiae, & non tantum Parocho; quia, quando Parochiales reditus in plura ejusdem Ecclesiae beneficia sunt divisi, decimae non solum ejus Rectori, sed aliis etiam clericis beneficiatis, ex officii sui obligatione Populo servientibus in spiritualium administratione, earum portiones singu-

lorum beneficiis respondentes sunt solvendae, cit. Suarez cap. 28. n. 9. & Pirrhing ad hanc Rubr. n. 3.

Neque his obstant primò c. Quoniam 13. verba, Parte tua, scilicet Episcopali, retentae; quia, licet juxta hunc & c. Conquerente 16. de Offic. Ord. textum Episcopo debeatur decimarum aliqua, scilicet quarta pars, c. De quarta 4. de Praescript. & c. Cum olim 19. de Consuetud. quam ipsi attribuendi ratio fuit; partim imitatio Legis Veteris, ex Levitarum decimis partem aliquam summis Sacerdotibus assignantis, Numer. cap. 18. v. 26. & c. 1. hanc Rubr. partim verò; quod ante divisionem Parochiarum decimae ab Episcopis inter Ecclesiae ministros, retentae sibi congrua portione, distributae sunt, can. Decimas & c. Quoniam cit. Licet, inquam, hoc ita sit, pars tamen illa post factam Parochiarum divisionem non immediate à Parochianis, sed ab ipsis Parochiis exigebatur, aut de cumulo decimarum his obvenerentium deducebatur, ut in c. Quoniam cit. notant Panormit. & Gonzalez uterque n. 2.

Neque secundo c. Dudum 31. ex cuius decisione Episcopus super decimarum perceptione Jure communi fundatam habet intentionem; quia eò sermo est de decimis provenientibus ex praediis, sitis in Parochia Ecclesiae Cathedralis: respectu cujus proprius & immediatus Parochus cum sit ipse Episcopus, super perceptione decimarum ad eam spectantium Jure communi fundatam intentionem ipse non minus habet, quam respectu aliarum Parochi inferiorum, Panormit. in c. Cum contingat 29. n. 7. & Barbosa in c. Dudum cit. n. 3.

Præterea Episcopo debentur Impri- 72. mis decimae omnium praediorum dioecesanorum, in quibus nullae sunt Parochiae distinctae; cum enim tali casu tota dioecesis sit

D d d

fis sit

- sis sit Parochia Episcopi, ad hunc spectabunt omnes decimæ prædiorum diocesanorum, *arg. can. Decimas, 16. q. 7. Glossa in c. fin. V. Prædiorum, de Paroch. Rebuffus q. cit. n. 9. & Barbosa cit. cap. 28. §. 2 n. 15.* Deinde decimæ fructuum provenientium ex prædiis, in diocesi quidem, sed intra nullius Parochiæ fines sitis, ut colligitur ex *c. Quoniam cit. & ibi notant Panormit. n. 2. & Barbosa n. 2.* Aliud esset, si de prædio inter duas Parochias sito dubium esset, ad quam spectet; tali enim casu decimas inter utriusque Parochos dividendas, & non Episcopo solvendas, cum *cit. Panormit. n. 3. notat Moneta cap. 7. n. 11.* Et demum Episcopo aliisque Prælati & clericis inferioribus, uti etiam Ecclesiis non-Parochialibus, etiam extra diocesan sitis, decimæ aliquando debentur jure speciali & ex causis latè declarandis *à n. 88.*
74. Sicut Episcopo & aliis clericis Secularibus, ita decimas percipiendi jus aliquando competit Monasteriis eorumque Prælati & Religiosis, quando scilicet Monasteriis unitæ sunt Parochiæ sive animarum cura onusque spiritualia populo ministrandi: vel ipsis conferuntur Parochiæ aliæque beneficia, annexam habentia curam animarum: vel decimas percipiendi jus privilegio, præscriptione aliisque modis infra declarandis obtinuerunt, Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 83.*
75. Ulterius, sicut in Veteri Testamento Aaron, & alii summi Sacerdotes post ipsum, à Levitis, Numer. *cap. 18. v. 21.* sic in Novo à Papa saltem ex gravi, v.g. belli cum infidelibus aut aliis Ecclesiæ hostibus gerendi, vel alia simili causa decimas decimarum exigi ab omnibus clericis & ipsis etiam Episcopis posse, cum S. Thoma docet Lessius *Lib. 2. de J. & J. cap. 39. n. 28.* cum, sicut in Veteri Aaron ejusque successores Israëliti, sic etiam multoque magis in Novo Testamento ipse in spiritualibus præfideat regimini totius populi Christiani, Clement. *Papalis 2. de Re judic. & Extravag. Ex decimis 4. inter comm. de Elect. si que suprema administrator omnium beneficiorum, honorum & jurium Ecclesiasticorum, arg. can. Oportebat. 2. dist. 78. can. Non oportet 9. q. 3. c. Licet 2. de Præb. & dignit. in 6. & Clement. 1. Ur lite pend. &c.* Episcopi tamen decimarum præstationes in Ecclesia non sunt usitatæ: sed earum pars ex beneficiis majoribus primi aut decimi quinti anni fructus, aut istorum partem aliquam, Annatarum, Quindenniorum, vel alio simili nomine, exigere solet, juxta dicta *Lib. 3. Tit. 5. à n. 145.*
- Demum, decimandi jus, etiam Dilectum, in laicos Privilegio saltem Apostolico cadere, indistinctè non nemo videt. Quàm verè, planum reddet assertio istius terminorum vera significatio & distinctio inter decimandi jus duplex. Unum Directum, fundatum in titulo spiritualis officii sive potestate & obligatione Sacramenta cæteraque Divina fidelibus ministrandi, Alterum Indirectum & à titulo spiritualis officii abstractum, quod decimalium fructuum partem percipiendi facultas sine respectu ad spirituale ministerium obtinetur, Quorum posterius etiam laicis competere posse, communis est DD. sensus, & usus docet; cum ita acceptæ decimæ Hispaniæ, Galliæque Regibus ob merita & beneficia in Ecclesiis collata, aut in subsidium ad bella ab eis contra Fidei hostes gesta aliquando à Summo Pontificibus sint concessæ: & aliis laicis etiam ab inferioribus Prælati locati, eorumque portio aliqua per modum stipendii temporalis pro obsequio Ecclesiæ exhibito ad tempus concedi aliquando soleat, Rebuffus *de Decimis q. 10. Covar. leat, Rebuffus de Decimis q. 10. Covar. cit. Lib. 1. Var. cap. 17. n. 5. & Suarez cit. Lib.*

tit. Lib. 1. cap. 25. à n. 6. Prius autem & principale decimandi jus in laicos non cadere, D. Thomæ cit. 9. 89. art. 3. Pannormit. in c. *Quamvis* 17. n. 2. cit. Suarez cap. 25. n. 2. & aliorum DD. sententia certa ratiōque perspicua est; quia Sacramenta cateraque Divina ministrandi potestas & obligatio ex institutione Divina pendet à Sacramento Ordinis: quò cum laici careant, in obligatione & potestate illa fundatum illud decimandi jus ullà humanà, etiam Apostolicà, concessione in eos non cadit, secundum *can. Decimas* 16. 9. 1. & 7. c. *Ad hac* 15. & c. *Quamvis* cit. Principale, inquam; quia minus principale & fundatum in usu jurisdictionis spiritalis in foro Ecclesiæ externo aliòve simili ministerio, ab Ordine essentialiter non pendente, si à Papa laicis concederetur, eos non merè laicos, sed aliquò modo personas Ecclesiasticas censeri, advertit cit. Suarez n. 5.

ARTICULUS VI.

De Modis acquirendi
jus Decimas percipiendi.

SUMMARIUM.

79. Præcipuus est Collatio vel Unio beneficiorum curati.
80. Præterea decima acquiruntur I. Privilegiò Apostolicò.
81. II. Donatione laicorum, eas etiam injus, sed Lateranense Concilium antecedente titulò detinentium.
82. III. Venditione.
84. Non tamen ab Ecclesia laico factà.
85. IV. Permutatione.
86. V. Transactione & Compromisso.

87. VI. Infeudatione & Emphyteuticatione.
88. Laicis ab Episcopo &c. ante;
89. Post Concilium Lateranense à solo Papa factà.
90. Sibi in feudum datas laici transferre in alios possunt.
91. Nisi expressè prohibiti sint in concessione.
92. VII. Prescriptione.
93. Quà tamen non acquiruntur à laicis.
94. Licet ab ipsis percepta sint tempore immemoriali.
95. Earumque perceptio licitè continetur.
96. Donec de vitioso initio constet.
97. Decimas laici etiam contra laicos non prescribunt.
98. Nisi in eos irrevocabiliter sint translata.
99. Ad Ecclesiam tamen reverse in alios laicos nequeunt transferri.

Præcipuus, & Juri primæque Decimarum institutioni maximè consentaneus decimas acquirendi modus est Canonica affectio Ecclesiæ Cathedralis, & præsertim Parochialis: eique similis Ecclesiæ vel beneficii cum alia Ecclesia, Monasterio, dignitate &c. unio, c. *Exposuisti* 33. de *Præb. & dignit.*

Præter quos modos acquiri Decimas percipiendi jus potest Primò privilegiò sedis Apostolicæ: vi cujus jus illud non solum Ecclesiis non curatis, Monasteriis aliisque locis & personis Ecclesiasticis, sed laicis quoque competere potest juxta, dicta n. 77.

Secundò Donatione laicorum cum consensu Episcopi, c. *Cum Apostolica* 7. de *lit. qua à Prælat.* non solum eas justò & validò titulò possidentium; cum à talibus posses-

D d d 2